

JEZIČNA OBILJEŽJA NOVIH MEDIJA U JEZIKU OSNOVNOŠKOLACA

Marija Turk Sakač, Blaženka Filipan-Žignić

Uvod

Komunikacija među mladima danas se sve više odvija putem novih medija – mobilnih telefona ili računala. Mladi danas „razgovaraju tipkajući“, odnosno „razgovaraju prstima“. (Bühler, 2010.) Tekstovi pak mladih pisani u novim medijima (Facebook, SMS, WhatsApp i sl.) imaju sastavnice usmenoga govora tipičnoga za slobodan stil usmene komunikacije, tj. razgovorni jezik. (Filipan-Žignić, 2012.)

Usmeno izražavanje mladih, ali i pisano izražavanje putem novih medija, situacijsko je i obilježeno pripadnošću skupini vršnjaka te potrebom za žargonskom komunikacijom kako bi se njome odvojili od odraslih. Njihov govor obilježava neposrednost, jednostavnost i izravnost. Osim toga, popraćen je mimikom i gestama kao sastavnim dijelom njihove komunikacije, bilo usmene ili pisane (emotikoni, ponavljanje glasova, interpunkcije i sl.). (Filipan-Žignić, Mošmondor, 2015.; Filipan-Žignić, Turk Sakač, 2016.) Ta su obilježja tipična za mlade koji žele biti uočeni, puni su humora, smijeha i ironije te time žele privući na sebe pozornost svojih vršnjaka i biti drukčiji od odraslih. Na sadržajnoj razini taj jezik mladih obilježen je dosjetljivosti, kritičnosti, satiričnosti, ironičnosti, izravnosti, kreativnosti i originalnosti. (Brajković, 2006.)

Pisani izričaj mladih u novim medijima koji nastaje u slobodno vrijeme razlikuje se u velikoj mjeri od njihova pisanog izričaja u školi i formalnim situacijama. Tekstovi mladih pisani u njihovo slobodno vrijeme u novim medijima obiluju jezičnim sastavnicama tih novih medija (kratice, emotikoni, anglizmi, dijalektizmi, vulgarizmi, grafičko-stilska sredstva, hibridizacija pisanih i usmenih oblika, nepoštivanje norme, ponavljanje glasova i sl.), što Crystal (2009.) kratko naziva eng. *netspeak* (mrežni govor ili govor na mreži), dok u tekstovima pisanim u školi to nije često. (Dürscheid i sur., 2010.; Filipan-Žignić i sur., 2015., 2016.) Osim navedenih obilježja, taj je jezik obilježen i uporabom fraza, citata i slogana te pojačavanjem izraza (*mega*, *hiper*, *super*, *cool*). (Dürscheid, 2016.a)

Mladima ne smeta odstupanja od pravopisne norme hrvatskoga jezika; naprotiv, da bi se dokazali, nastoje što kreativnije i inovativnije kratiti riječi i nizati emotikone rabeći ih umjesto riječi ili rečenica te upotrebljavati anglizme kako bi bili što „suvremeniji“ i sl. Na neki način stvaraju „kvazi normu“ za pisanje u novim medijima s obrazloženjem da se „to tako piše“, dok standardnim jezikom „ne piše više nitko“. S druge strane, mnogi jezikoslovci u takvom zanemarivanju pravopisne norme i posebice poplavi, prije svega, posuđenica vide „kvarenje“ i osiromašivanje jezika te jezičnoga izražavanja mladih. (Zimmer, 2007., Opačić, 2012.)

Drugi pak autori predlažu da se tekstovi iz svakodnevne komunikacije, pisani putem novih medija, uključe u nastavu standardnoga materinskog jezika; primjerice, Dürscheid (2016.b) navodi da takvi tekstovi, iako obično nisu didaktički pripremljeni, nemaju visoku didaktičku vrijednost i nisu usklađeni sa standardom, ipak pokazuju jezičnu stvarnost izvan učionice. Oni daju uvid u pisanu svakodnevnu komunikaciju i čitanje takvih tekstova doprinosi cilju učenja jezika, a to je stjecanje komunikacijske kompetencije u svim priopćajnim situacijama. Uz pomoć internetske komunikacije na materinskom jeziku učenici mogu naučiti kada je uporaba jezika novih medija prikladna, a kada nije. Nastavne situacije poput razmišljanja i razgovora učenika o odstupanjima od pravila standardnoga jezika, zatim igranja uloga, ispravljanja pogrešaka ili sastavljanja rječnika na temelju jezičnih sastavnica novih medija i sl., mogu doprinijeti razvoju gramatičkoga znanja učenika te poboljšanju učeničkih vještina pisanja.

Međutim, da bi se dokazalo kako do „kvarenja“ i osiromašivanja jezika doista dolazi ili pak da uključivanje tekstova iz svakodnevne komunikacije u nastavu (ne) doprinosi povećavanju komunikacijske kompetencije učenika, potrebna su sustavna istraživanja pismenosti, a ovo naše istraživanje jedno je od njih.

Metodologija

Cilj istraživanja

Cilj je istražiti koliko su jezične sastavnice novih medija zastupljene u radovima učenika 8. razreda pisanima u školi i u slobodno vrijeme.

Željelo se istražiti i postoji li razlika u zastupljenosti jezičnih sastavnica novih medija u pisanim radovima iz Hrvatskoga jezika, pisanima u školi, te u tekstovima pisanima u slobodno vrijeme učenika 8. razreda osnovnih škola s obzirom na spol učenika i županiju iz koje dolaze.

Polazne su hipoteze bile sljedeće:

1. Zastupljenost jezičnih sastavnica novih medija statistički je značajno veća u tekstovima pisanima u novim medijima u slobodno vrijeme nego u radovima pisanima u školi.
2. Nema statistički značajne razlike u zastupljenosti jezičnih sastavnica novih medija u radovima učenika pisanima u školi s obzirom na spol učenika.
3. Nema statistički značajne razlike u zastupljenosti jezičnih sastavnica novih medija u radovima učenika pisanima u školi s obzirom na županiju iz koje dolaze.
4. Nema statistički značajne razlike u zastupljenosti jezičnih sastavnica novih medija u tekstovima pisanima u slobodno vrijeme s obzirom na spol učenika.
5. Nema statistički značajne razlike u zastupljenosti jezičnih sastavnica novih medija u tekstovima pisanima u slobodno vrijeme s obzirom na županiju iz koje učenici dolaze.

Uzorak korpusa pisanih radova

Uzorak korpusa učeničkih pisanih radova sastojao se

- A) od sastavaka pisanih u školi i za školu
- B) od tekstova pisanih u slobodno vrijeme.

Prigodni uzorak ispitanika, od kojih su prikupljeni korpusi pisanih radova za ovaj dio istraživanja, činili su učenici 8. razreda iz četiriju županija središnjega i sjeverozapadnoga dijela Hrvatske (Varaždinska, Međimurska, Krapinsko-zagorska i Zagrebačka županija). Radovi su prikupljeni u razdoblju od ožujka do lipnja 2017. godine i to nakon dobivene suglasnosti Etičkoga povjerenstva Učiteljskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i odobrenja roditelja/skrbnika da njihovo dijete sudjeluje u istraživanju (Etički kodeks istraživanja s djecom, 2003.).

Za prvi A) dio istraživanja, za koji su prikupljeni učenički radovi pisani u školi i za potrebe škole, prikupljen je korpus od 390 sastavaka, N = 390 učenika 8. razreda osnovnih škola.

Za prvi B) dio istraživanja, za koji je prikupljen korpus tekstova od N = 282 učenika, prikupljeno je ukupno 4 749 tekstova pisanih u slobodno vrijeme, a korpus su činili statusi odnosno vremenske crte te prilozima iz pričaonica na Facebooku.

Ispitanici i varijable u analizi pisanih radova

S obzirom na obilježja uzorka, načine prikupljanja podataka te cilj istraživanja, definirane su zavisne i nezavisne varijable. U našem istraživanju, gdje se analiziraju dva korpusa učeničkih pisanih radova (radovi pisani u školi te tekstovi pisani u slobodno vrijeme), nezavisne su varijable spol učenika i županija iz koje učenici dolaze (Varaždinska, Međimurska, Krapinsko-zagorska i Zagrebačka županija) i to u oba korpusa.

Promatrao se njihov utjecaj na zavisne varijable, tj. zastupljenost jezičnih sastavnica novih medija u radovima pisanim u školi i za školu te zastupljenost jezičnih sastavnica novih medija u tekstovima pisanim u slobodno vrijeme (izričajima na Facebooku) u učenika 8. razreda osnovne škole.

Jezične sastavnice novih medija, kojih se zastupljenost provjeravala u oba korpusa, bile su sljedeće: kratice, emotikoni, samo velika slova, samo mala slova, mješovita slova, višestruki interpunkcijski znakovi, ikonički znakovi, uzvici i oznake smijeha, sintagme bez subjekta, sintagme bez pomoćnog glagola, dijalektizmi, vulgarizmi i anglizmi (primjeri se mogu vidjeti u Tablicama 6. i 7.).

Korpus učeničkih sastavaka – nezavisne varijable

Spol učenika i županija iz koje učenici dolaze

U istraživanju korpusa učeničkih sastavaka sudjelovalo je N = 390 učenika iz četiriju županija, od čega N = 183 učenika i N = 207 učenica. Broj učenika koji su

sudjelovali u ovom dijelu istraživanja odgovara ujedno i broju sastavaka. Ukupni broj riječi bio je 101 180 (Tablica 1.).

Tablica 1. Spol učenika i županija iz koje učenik dolazi te broj riječi u analizi korpusa sastavaka

županija		broj sastavaka = broj učenika	postotak	ukupno po županiji	broj riječi u sastavcima	ukupno riječi po županiji
Međimurska	muško	45	45,55	101	13 162	32 216
	žensko	56	55,44		19 054	
Varaždinska	muško	42	54,54	77	9 148	16 940
	žensko	35	45,45		7 792	
Krapinsko- zagorska	muško	37	49,33	75	4 880	13 930
	žensko	38	50,66		9 050	
Zagrebačka	muško	59	43,06	137	14 165	38 094
	žensko	78	56,93		23 929	
ukupno	muško	183	46,92		41 355	
ukupno	žensko	207	53,08		59 825	
ukupno		390		390	101 180	101 180

Korpus učeničkih tekstova pisanih u slobodno vrijeme (izričaji s Facebooka) – nezavisne varijable

Spol učenika i županija iz koje učenik dolazi

U ovom dijelu istraživanja sudjelovala su N = 282 ispitanika od kojih je prikupljeno ukupno 4 749 izričaja s Facebooka, od čega je bilo N = 128 (45,39 %) učenika s 1 576 izričaja i N = 154 (54,61 %) učenice s 3 173 izričaja također iz četiriju hrvatskih županija (Tablica 2.). Prosječni broj izričaja po učeniku bio je 16,84, a sveukupni broj riječi u izričajima 17 428. (Tablica 3.)

Tablica 2. Spol i županija u analizi korpusa učeničkih tekstova pisanih u slobodno vrijeme (izričaji s Facebooka)

županija		broj učenika (izričaji s Facebooka)	postotak	ukupno učenika po županiji
Varaždinska	muško	25	53,19	47
	žensko	22	46,81	
Međimurska	muško	46	49,46	93
	žensko	47	50,53	

Krapinsko-zagorska	muško	17	42,5	40
	žensko	23	57,5	
Zagrebačka	muško	40	39,21	102
	žensko	62	60,78	
ukupno	muško	128	45,39	282
	žensko	154	54,61	
prosječan broj izričaja po učeniku				16,84

Tablica 3. Broj izričaja i riječi po učeniku i županiji u analizi korpusa učeničkih tekstova pisanih u slobodno vrijeme (izričaji s Facebooka)

županija		broj izričaja s Facebooka	ukupno po županiji	broj riječi u izričajima	ukupno po županiji
Međimurska	muško	513	1 136	1 900	4 255
	žensko	623		2 455	
Varaždinska	muško	427	903	1 750	3 633
	žensko	476		1 883	
Krapinsko-zagorska	muško	143	568	469	2 220
	žensko	425		1 751	
Zagrebačka	muško	493	2 142	1 502	7 220
	žensko	1 649		5 718	
ukupno	muško	1 576		5 621	
ukupno	žensko	3 173		11 807	
ukupno		4 749	4 749		17 428

Instrument za analizu korpusa pisanih radova

Za analizu korpusa učeničkih školskih sastavaka te korpusa tekstova s Facebooka s obzirom na uporabu jezičnih sastavnica novih medija, poslužio je računalni program Oxford WordSmith Tools 7.0 (Scott, 2016.). Taj program čini skup jezikoslovnih alata za obradu elektroničkoga teksta. Najčešće upotrijebljeni alat iz programa WordSmith Tools 7.0 za potrebe našega istraživanja bio je WordList jer izrađuje popise pojava iz odabranih tekstova, a u ovom je istraživanju kao osnovna jedinica analize uzeta upravo pojava. Nakon obrade programom WordSmith ispis svih riječi dobivenih alatom WordList prebačen je u program Excel gdje su dobivene točne frekvencije.

Na kraju su zbrojene frekvencije pojedinih riječi koje pripadaju popisu jezičnih sastavnica novih medija i uvrštene su u završnu tablicu, ovisno o tome je li riječ o učeničkim školskim sastavcima ili izričajima s Facebooka, za svaku nezavisnu

varijablu posebno (Tablice 4. i 5.). Tako pripremljeni podatci potom su se upotrijebili u kvantitativnoj obradi paketom SPSS 21.

Tablica 4. Ukupan broj jezičnih sastavnica novih medija u sastavcima

županija	spol	ukupan broj SJNM* u sastavcima (sa svim kraticama)	ukupan broj SJNM u sastavcima (samo s kraticama tipičnim za JNM**)
Međimurska	muško	94	71
	žensko	95	84
Varaždinska	muško	94	69
	žensko	44	30
Krapinsko-zagorska	muško	118	109
	žensko	55	46
Zagrebačka	muško	177	146
	žensko	271	242
ukupno		948	797

*SJNM = jezične sastavnice novih medija

**JNM = jezik novih medija

Tablica 5. Ukupan broj jezičnih sastavnica novih medija nastalih u slobodno vrijeme (izričaji s Facebooka)

županija	spol	ukupno SJNM* u izričajima
Međimurska	muško	1 203
	žensko	1 622
Varaždinska	muško	1 028
	žensko	1 887
Krapinsko-zagorska	muško	409
	žensko	1 584
Zagrebačka	muško	1 187
	žensko	6 483
ukupno		15 403

*SJNM = jezične sastavnice novih medija

Rezultati i rasprava

Za potrebe kvalitativne obrade podataka, analize sadržaja, poslužio je računalni program Oxford WordSmith Tools 7.0, a za kvantitativnu obradu podataka statistički paket SPSS 21.

U obradi podataka dobivenih analizom sadržaja radi provjeravanja razlike u učestalosti učeničkoga služenja jezičnim sastavnicama novih medija u školskim pisanim radovima i izričaja s Facebooka upotrijebljen je hi-kvadrat test.

U nastavku su prikazane frekvencije pojavljivanja jezičnih sastavnica novih medija u učeničkim školskim radovima i izričajima s Facebooka, kao i rezultati testiranja razlika u zastupljenosti jezičnih sastavnica novih medija s obzirom na spol učenika i županiju iz koje učenici dolaze. Svi se rezultati testiranja razlika zastupljenosti jezičnih sastavnica novih medija u školskim sastavcima učenika analiziraju s obzirom na ukupan broj jezičnih sastavnica novih medija sa svim kraticama te zasebno za ukupan broj jezičnih sastavnica novih medija samo s kraticama tipičnima za jezik novih medija. Učenički izričaji s Facebooka analiziraju se s obzirom na broj ispitanika te zasebno za ukupan broj prikupljenih izričaja. Drugim riječima, varijable u hi-kvadrat testu, koji je uporabljen za analizu školskih sastavaka, čine: ukupan broj jezičnih sastavnica novih medija sa svim kraticama te broj učenika prema spolu i županiji iz koje učenik dolazi, odnosno, ukupan broj jezičnih sastavnica novih medija samo s kraticama tipičnima za jezik novih medija i broj učenika prema spolu i županiji. Varijable u hi-kvadrat testu u analizi izričaja s Facebooka čine: broj učenika prema spolu i županiji iz koje učenik dolazi te ukupan broj jezičnih sastavnica novih medija kojima se služe u svojim izričajima, odnosno ukupan broj prikupljenih izričaja prema spolu učenika i županiji iz koje učenik dolazi te ukupan broj jezičnih sastavnica novih medija u njihovim izričajima.

Zastupljenost jezičnih sastavnica novih medija u učeničkim školskim radovima i u izričajima s Facebooka

Tablica 6. Zastupljenost pojedinačnih jezičnih sastavnica novih medija u pisanim radovima iz Hrvatskoga jezika u školi i za potrebe škole (N = 388)

	Frekvencija (f)
anglizmi (šeram, lajkam, forvardiram, fejs i sl.)	416
dijalektizmi (kaj, napravil, plac i sl.)	141
kratice (btw, lol, fkt, dns, nmg, odg. i sl.)	67
uzvici i oznake smijeha (ooooo, uuuuujjjj, haaaaahaa, i sl.)	59
samo mala slova (marko je bio u zagrebu i sl.)	56
sintagme bez pomoćnoga glagola (ja čuo ti jučer stigla ... i sl.)	25
višestruki interpunkcijski znakovi (?????; !!!!!, :::::, i sl.)	18
sintagme bez subjekta (bio kod tebe i sl.)	12
ikonički znakovi (*****, @, @, (((, &&&&, →→, ♥♥ i sl.)	4
vulgarizmi (j... se, u pm i sl.)	4

emotikoni (☺, ☹ i sl.)	3
sva velika slova (NEĆU DOĆI i sl.)	27
mješovita slova (unuTar rijEči i sl.)	0
aorist i imperfekt umjesto perfekta	0

Tablica 7. Zastupljenost pojedinačnih jezičnih sastavnica novih medija u prikupljenim izričajima s Facebooka (N = 282)

	Frekvencija (f)
emotikoni (☺, ☹ i sl.)	10 588
ikonički znakovi (*****, @@, (((, &&&&, →→, ♥♥ i sl.)	909
anglizmi (šeram, lajkam, forvardiram, fejs i sl.)	661
dijalektizmi (kaj, napravil, plac i sl.)	607
kratice (btw, lol, fkt, dns, nmg, odg. i sl.)	572
uzvici i oznake smijeha (oooooohoo, uuuuuujjj, haaaaahaa, i sl.)	480
samo mala slova (marko je bio u zagrebu i sl.)	478
sintagme bez pomoćnoga glagola (ja čuo ti jučer stigla ... i sl.)	376
sva velika slova (NEĆU DOĆI i sl.)	268
sintagme bez subjekta (bio kod tebe i sl.)	231
višestruki interpunkcijski znakovi (??????; !!!!!, ::::, i sl.)	138
vulgarizmi (j... se, u pm, i sl.)	95
mješovita slova (unuTar rijEči i sl.)	0
aorist i imperfekt umjesto perfekta	0

Razlika u zastupljenosti jezičnih sastavnica novih medija u učeničkim školskim radovima i izričajima s Facebooka

Istraživački uzorak školskih radova čini ukupno N = 388 školskih sastavaka učenika u kojima je zabilježeno ukupno f = 948 jezičnih sastavnica novih medija, odnosno f = 797 jezičnih sastavnica novih medija samo s kraticama tipičnima za jezik novih medija. U ukupnom broju analiziranih izričaja s Facebooka N = 282 učenika, odnosno ukupno $N_{\text{izričaja}} = 4\,749$, zabilježe su 15 403 jezične sastavnice novih medija.

Rezultati hi-kvadrat analize pokazuju statistički značajno veću zastupljenost jezičnih sastavnica novih medija u izričajima s Facebooka. Testiranje razlike između uporabe jezičnih sastavnica novih medija u učeničkim školskim radovima, u kojem su uzete u obzir sve kratice, te ukupnog broja jezičnih sastavnica novih medija u izričajima s Facebooka od 282 učenika, Pearsonov hi-kvadrat iznosi $\chi^2 = 2432,101$. U uzorku s kraticama tipičnima samo za jezične sastavnice novih medija hi-kvadrat iznosi $\chi^2 = 2783,341$ (df = 1). Testiranje razlike između uporabe jezičnih sastavnica novih medija u učeničkim školskim radovima, u kojem su u obzir uzete sve kratice,

te ukupnoga broja jezičnih sastavnica novih medija u 4 749 izričaja s Facebooka, Pearsonov hi-kvadrat iznosi $\chi^2 = 20,655$. U uzorku s kraticama tipičnima samo za jezične sastavnice novih medija hi-kvadrat iznosi $\chi^2 = 51,568$ ($df = 1$).

U svim analiziranim slučajevima dobiveni hi-kvadrat značajno je veći od graničnoga hi-kvadrata uz 1 % vjerojatnosti pogreške koji iznosi 6,635 ($p < 0,01$). Time je potvrđena prva polazna hipoteza da je zastupljenost jezičnih sastavnica novih medija statistički značajno veća u tekstovima u novim medijima pisanim u slobodno vrijeme nego u radovima pisanim u školi ili za školu. Potrebno je istaknuti da su rezultati istraživanja koje su proveli Filipan-Žignić i sur. (2015., 2016.), ali s maturantima (učenicima 4. razreda gimnazija), pokazali slične tendencije – 19-godišnjaci itekako razlikuju formalno od neformalnog pisanja.

Razlika u zastupljenosti jezičnih sastavnica novih medija u učeničkim školskim pisanim radovima s obzirom na spol i županiju

U istraživanju razlika u zastupljenosti jezičnih sastavnica novih medija u učeničkim pisanim radovima s obzirom na spol i županiju iz koje dolaze, istraživački se uzorak sastoji od školskih radova, sastavaka, $N = 183$ učenika i $N = 207$ učenica iz četiriju županija: Međimurske ($N = 101$), Varaždinske ($N = 77$), Krapinsko-zagorske ($N = 73$) i Zagrebačke ($N = 137$). U uzorku sastavaka učenika zabilježeno je $f = 483$, a u uzorku sastavaka učenica $f = 465$ jezičnih sastavnica novih medija sa svim kraticama, odnosno, u uzorku sastavaka učenika zabilježeno je $f = 395$, a u uzorku školskih sastavaka učenica $f = 402$ jezične sastavnice novih medija koje uključuju samo kratice tipične za jezik novih medija. Zastupljenost je jezičnih sastavnica novih medija po županijama s uključenim svim kraticama sljedeća: Međimurska $f = 189$, Varaždinska $f = 138$, Krapinsko-zagorska $f = 173$ i Zagrebačka $f = 448$. Zastupljenost jezičnih sastavnica novih medija po županijama samo s kraticama tipičnima za jezik novih medija: Međimurska $f = 155$, Varaždinska $f = 99$, Krapinsko-zagorska $f = 155$ i Zagrebačka $f = 388$.

Testiranje razlika zastupljenosti jezičnih sastavnica novih medija u učeničkim školskim pisanim radovima potvrđuje drugu polaznu hipotezu da nema statistički značajne razlike u zastupljenosti jezičnih sastavnica novih medija u školskim pisanim radovima učenika s obzirom na spol. Pearsonov hi-kvadrat za jezične sastavnice novih medija s uključenim svim kraticama iznosi $\chi^2 = 1,792$, za jezične sastavnice novih medija samo s onim kraticama koje su tipične za jezike novih medija iznosi $\chi^2 = 0,729$, dok granični hi-kvadrat uz vjerojatnost pogreške od 5 % iznosi $\chi^2 = 3,841$ ($df = 1$, $p > 0,05$). Pearsonov hi-kvadrat za jezične sastavnice novih medija u slučaju kada su uključene sve kratice iznosi $\chi^2 = 18,519$, a kada su uključene samo kratice tipične za jezik novih medija $\chi^2 = 25,507$, pri čemu granični hi-kvadrat uz vjerojatnost pogreške od 1 % iznosi $\chi^2 = 11,345$ ($df = 3$, $p < 0,01$).

Iz prikaza frekvencija u odnosu na broj sastavaka u pojedinoj županiji vidljivo je da je zastupljenost jezičnih sastavnica novih medija u Zagrebačkoj županiji najveća

te iznosi prosječno 3,2 odnosno 2,83 po sastavku, ovisno o tome jesu li uključene sve kratice ili samo one tipične za jezik novih medija. Slijedi Krapinsko-zagorska županija s 2,30, odnosno 2,12 sastavnica po sastavku, Međimurska s 1,87, odnosno 1,53 te Varaždinska županija s najmanje jezičnih sastavnica novih medija, 1,87 odnosno 1,53 sastavnica po sastavku.

Testiranje razlika zastupljenosti jezičnih sastavnica novih medija u školskim pisanim radovima učenika nije potvrdilo treću polaznu hipotezu, budući da se zastupljenost tih sastavnica statistički značajno razlikuje s obzirom na županije. Pri tom je zastupljenost jezičnih sastavnica novih medija najveća u Zagrebačkoj županiji, što upućuje na vrlo zanimljivu pojavu. Može li se razlog tomu tražiti, primjerice, u negativnom utjecaju novih medija na pisano izražavanje mladih ili u nedovoljno razvijenoj komunikacijskoj kompetenciji učenika – nedovoljnoj brizi učitelja da u učenika razviju svijest o razlici između formalnoga i neformalnoga služenja jezikom? To bi svakako trebalo istražiti.

Razlika u zastupljenosti jezičnih sastavnica novih medija u izričajima s Facebooka s obzirom na spol i županiju

U testiranju razlike u zastupljenosti jezičnih sastavnica novih medija u izričajima s Facebooka s obzirom na spol i županiju istraživački se uzorak sastoji od $N = 128$ učenika, od kojih je prikupljeno ukupno izričaja $N_{\text{izričaja}} = 1\ 576$, i $N = 154$ učenice, od kojih je prikupljeno ukupno izričaja $N_{\text{izričaja}} = 3\ 173$, iz četiriju županija: Međimurske $N = 47$, $N_{\text{izričaja}} = 1\ 136$; Varaždinske $N = 93$, $N_{\text{izričaja}} = 903$; Krapinsko-zagorske $N = 40$, $N_{\text{izričaja}} = 568$; Zagrebačke $N = 102$, $N_{\text{izričaja}} = 2\ 142$.

Dobiveni nalazi testiranja razlika zastupljenosti jezičnih sastavnica novih medija u tekstovima pisanim u slobodno vrijeme s obzirom na spol učenika ukazuju na postojanje statistički značajne spolne razlike u zastupljenosti jezičnih sastavnica novih medija u tekstovima pisanim u slobodno vrijeme, čime se odbacuje polazna četvrta hipoteza o nepostojanju razlika s obzirom na spol učenika. U testiranju razlike s obzirom na spol učenika, ako se uzima u obzir broj ispitanika, Pearsonov hi-kvadrat iznosi $\chi^2 = 61,983$, uz granični hi-kvadrat $\chi^2 = 6,635$ ($df = 1$, $p < 0,01$), pri čemu se učenice značajno češće služe jezičnim sastavnicama novih medija nego učenici, otprilike 2,5 puta više. U testiranju razlike, kada se uzima u obzir broj prikupljenih izričaja učenika i učenica, Pearsonov hi-kvadrat iznosi $\chi^2 = 128,669$, uz granični hi-kvadrat $\chi^2 = 6,635$ ($df = 1$, $p < 0,01$).

Dobiveni nalazi testiranja razlika zastupljenosti jezičnih sastavnica novih medija u tekstovima pisanim u slobodno vrijeme s obzirom na županiju iz koje učenici dolaze ne potvrđuju polaznu petu hipotezu te ukazuju na postojanje statistički značajne razlike u zastupljenosti jezičnih sastavnica novih medija u tekstovima pisanim u slobodno vrijeme s obzirom na županiju iz koje učenici dolaze. Najviše je jezičnih sastavnica novih medija zastupljeno u učenika Zagrebačke, a najmanje u učenika

Varaždinske županije. U testiranju razlike s obzirom na županiju, ako se uzima u obzir broj ispitanika, Pearsonov hi-kvadrat iznosi $\chi^2 = 39,652$, uz granični hi-kvadrat $\chi^2 = 11,345$ ($df = 3$, $p < 0,01$). Ako se uzima u obzir broj prikupljenih izričaja učenika po županijama, Pearsonov hi-kvadrat iznosi $\chi^2 = 76,663$, uz granični hi-kvadrat $\chi^2 = 11,345$ ($df = 3$, $p < 0,01$). Najviše jezičnih sastavnica novih medija u izričajima s Facebooka zastupljeno je u učenika Zagrebačke županije, otprilike 75 sastavnica po učeniku, zatim Međimurske s otprilike 60 sastavnica, Krapinsko-zagorske s otprilike 50 te Varaždinske županije s otprilike 30 sastavnica po učeniku.

Takvi rezultati daju naslutiti da su učenice jezično otvorenije, fleksibilnije, kreativnije i sklonije jezičnim promjenama koje donosi komunikacija novim medijima od svojih vršnjaka. Kao što je slučaj i u postojanju statistički značajne razlike u zastupljenosti jezičnih sastavnica novih medija u tekstovima pisanim u školi, tako postoji i statistički značajna razlika u zastupljenosti jezičnih sastavnica novih medija u tekstovima pisanim u slobodno vrijeme, i to s obzirom na županiju iz koje učenici dolaze. Teško je pretpostaviti točan uzrok tomu. Međutim, osim već spomenutoga stila ponašanja u školi, mogući uzrok može biti blizina Zagreba, milijunskoga i multikulturnoga grada u kojem se među prvima pojavljuju i identificiraju novosti koje donosi razvoj informacijsko-komunikacijske tehnologije, ali i globalizacijska strujanja iz zapadne Europe i Amerike.

Zaključak

Cilj je istraživanja bio utvrditi koliko su jezične sastavnice novih medija zastupljene u radovima učenika 8. razreda koje su pisali u školi i u svoje slobodno vrijeme.

Dobiveni rezultati istraživanja ponudili su iscrpan uvid u zastupljenost jezičnih sastavnica novih medija u ueničkim radovima pisanim bilo u školi bilo u slobodno vrijeme na Facebooku, a rezultati nam omogućuju njihovu usporedbu, time i zaključivanje o mogućem negativnom utjecaju novih medija na pisanje osnovnoškolaca.

Rezultati analize korpusa ueničkih školskih sastavaka i tekstova pisanih u slobodno vrijeme u novim medijima pokazuju statistički značajnu razliku u zastupljenosti jezičnih sastavnica novih medija između pisanih školskih radova iz Hrvatskoga jezika u učenika 8. razreda osnovnih škola te njihovih tekstova pisanih u slobodno vrijeme, točnije izričaja s Facebooka. Pri tom ne postoji značajna razlika u zastupljenosti jezičnih sastavnica novih medija među školskim pisanim radovima učenika s obzirom na spol; međutim, utvrđena je statistički značajna spolna razlika u ueničkim pisanim radovima u slobodno vrijeme, odnosno u izričajima s Facebooka. Ta činjenica potvrđuje podjednaka obilježja pisanoga izražavanja u učenika i u učenica u školskim pisanim radovima. Za razliku od pisanoga izražavanja u školi, u pisanom izražavanju u slobodno vrijeme učenice se češće služe jezičnim sastavnicama novih medija od svojih vršnjaka, što dokazuje da su sklonije jezičnim pojavama koje donosi komunikacija novim medijima u slobodno vrijeme.

Pokazalo se da postoji statistički značajna razlika u zastupljenosti jezičnih sastavnica novih medija u školskim tekstovima i u tekstovima pisanim u slobodno vrijeme s obzirom na županiju iz koje učenici dolaze. Jezične sastavnice novih medija najzastupljenije su u školskim pisanim radovima te tekstovima pisanim u slobodno vrijeme učenika 8. razreda iz Zagrebačke županije. Iz toga možemo zaključiti da se promjene u pisanju mladih, uzrokovane jezikom novih medija, ponajprije događaju u blizini milijunskih i multikulturnih gradova, u našem primjeru u blizini glavnoga grada Zagreba.

Rezultati ovoga istraživanja navode na zaključak da postojanje statistički značajne razlike između zastupljenosti jezičnih sastavnica novih medija u radovima pisanim u školi te tekstova pisanih u slobodno vrijeme, i to u korist tekstova pisanih u slobodno vrijeme, dokazuju da su učenici 8. razreda svjesni norme hrvatskoga jezika te ju poštuju prilikom pisanja školskih sastavaka, dok se jezičnim sastavnicama novih medija služe gotovo isključivo u pisanoj komunikaciji putem novih medija u slobodno vrijeme.

Potrebno je međutim istaknuti da bi istraživanje trebalo ponoviti za nekoliko godina kako bi se vidjelo utječe li ipak dugogodišnje pisanje u novim medijima na pojavu negativnih tendencija u pisanju osnovnoškolaca.

Literatura

- Urs Bühler, 2010., Sie plaudern sich die Finger wund, NZZ, preuzeto s <http://www.ds.uzh.ch/files/uploads/presse/103.pdf> (15. 6. 2018.)
- Davorin Brajković, 2006., Verwendung und Funktion der Jugendsprache in Schülerzeitungen, Metodički obzori, god. 1., br. 2., str. 85. – 94.
- David Crystal, 2009., Language and the Internet, Cambridge University Press
- Christa Dürscheid, 2016.a, „Oh mein Gott!“ Jugendsprache – und was davon zu halten ist, Sozial Aktuell, br. 2., 2016., preuzeto s http://www.ds.uzh.ch/_docs/1574/Duerscheid2016_Oh_mein_Gott.pdf (8. 3. 2016.)
- Christa Dürscheid, 2016.b, Fehler über Fehler? Internettexpte und Deutschunterricht, u: Grammatik – wie korrekt muss Sprache sein?, AkDaF Rundbrief, 70/2016, str. 6. – 19.
- Etički kodeks istraživanja s djecom, 2003., uredili Ajduković, M. i Kolesarić, V, Zagreb, Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži – Vijeće za djecu Vlade Republike Hrvatske
- Blaženka Filipan-Žignić, 2012., O jeziku novih medija. Kvar li novi mediji suvremeni jezik?, Split, Matica hrvatska
- Blaženka Filipan-Žignić, Luka Mošmondor, 2015., Jezična promjena uzrokovana novim medijem internetom. Primjer Facebooka na hrvatskom i njemačkom jeziku, u: S. A. Toth, A Magyar Tudomány napján elhangzott horvat (es angol) nyelvű előadások gyűjteménye, 2013-IG, str. 27. – 45., Baja, Eötvös József Főiskolán
- Blaženka Filipan-Žignić, Vladimir Legac, Tea Pahić, Katica Sobo, 2015., New Literacy of Young People Caused by the Use of New Media, Procedia – Social and Behavioral Journal, god. 192., str. 172. – 179.

- Blaženka Filipan-Žignić, Vladimir Legac, Katica Sobo, 2016., The Influence of the Language of New Media on the Literacy of Young People in Their School Assignments and in Leisure, *Linguistics Beyond and Within*, Lingbaw, br. 2/2016., str. 77. – 96.
- Blaženka Filipan-Žignić, Edita Kinter, Katica Sobo, 2016., Multilingualism of Croatian Elementary School Children on Facebook, *Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, god. 18, br. 2., str. 51. – 70.
- Blaženka Filipan-Žignić, Marija Turk Sakač, 2016., Utjecaj novih medija na jezik mladih u pisanim radovima, *Slavistična revija*, god. 64., br. 4., str. 463. – 474.
- Antun Halonja, 2002., Priprema i obrada korpusa hrvatskih pričaonica i mrežnih novina, (magistarski rad), Zagreb, Filozofski fakultet
- Nives Opačić, 2012., Hrvatski ni u zagradama: globalizacijska jezična teturanja, Zagreb, Hrvatska sveučilišna naklada
- Mike Scott, 2016., WordSmith Tools version 7, Stroud: Lexical Analysis Software
- Dieter Zimmer, 2007., Gutes Deutsch, schlechtes Deutsch... ist nicht nur eine Geschmacksfrage, *Die Zeit*, br. 31, 26. 7. 2007, str. 43.
- Milena Žic Fuchs, Nina Tuđman Vuković, 2008., Communication technologies and their influence on language: reshuffling tenses in Croatian SMS text messaging, *Jezikoslovlje*, god. 9., br. 1. – 2., str. 109. – 122.

Sažetak

Marija Turk Sakač, OŠ „Ivan Benković“ Dugo Selo
Blaženka Filipan-Žignić, Učiteljski fakultet Zagreb, Odsjek u Čakovcu
UDK 811.163.42 znanstveni rad
primljen 13. veljače 2020., prihvaćen za tisak 29. ožujka 2020.

Sprachliche Merkmale der neuen Medien in der Grundschülersprache

Die Untersuchung wurde im Schuljahr 2016/2017 durchgeführt. Mit Hilfe vom Oxford WordSmith Tools 7.0 Programm wurden zwei unterschiedliche Korpora von Schülern der achten Klasse aus vier Gespanschaften im mittleren und nordwestlichen Kroatien analysiert. Das erste Korpus bestand aus in der Schule geschriebenen Texten (aus insgesamt 390 schriftlichen Aufsätzen; N = 390) der Schüler der 8. Klasse der Grundschule, während das andere Textkorpus aus Texten bestand, welche die Schüler in ihrer Freizeit im Facebook geschrieben haben (aus Texten von 282 Schülern der 8. Klasse, bzw. aus 4749 Facebook-Aussagen).

Die Ergebnisse der Analyse der beiden Korpora haben gezeigt, dass die Präsenz der Elemente der Sprache der neuen Medien statistisch signifikant höher ist in Texten, die von den Schülern in ihrer Freizeit in den neuen Medien (im Facebook) geschrieben wurden, als in den Schultexten. Im Korpus der Schulaufsätze gab es insgesamt $f = 948$ Elemente der Sprache der neuen Medien, bzw. $f = 797$ Elemente der Sprache der neuen Medien, wenn nur die für neue Medien typischen Abkürzungen miteinbezogen wurden. In der Gesamtzahl der analysierten Facebook-Aussagen gab es 15.403 Elemente der Sprache der neuen Medien. Die häufigsten Elemente im Korpus der Schultexte waren Anglizismen ($f = 416$), und im Facebook-Korpus die Emoticons ($f = 10\,588$).

Die Untersuchungsergebnisse haben also bewiesen, dass die Schüler in formalen (schulischen) Texten fast konsequent die Standardsprache benutzen, während sie in ihrer Freizeit im Facebook (in der informalen Kommunikation mit Gleichaltrigen) zahlreiche Elemente der Sprache der neuen Medien verwenden.

Schlüsselwörter: neue Medien, Element der Sprache der neuen Medien, Schultexte, Freizeittexte, Facebook

GLAGOL KAO PJESNIČKO I LIKOVNO NADAHNUĆE

Diana Zalar, Paula Dunder

Uvod

Hrvatska dječja poezija formalno započinje¹ 1850. godine knjižicom Ivana Filipovića pod nazivom Mali tobolac raznog cvjetja za dobru i pomnjivu mladež. Da bi se tijekom proteklih sto sedamdeset godina razvila u maštovit i raznorodan umjetnički izričaj kakav uspijevaju dosegnuti ponajbolji pjesnici, koji se zapravo obraćaju istovremeno i djeci i odraslima (Vitez, Parun, Balog, Kanižaj, Jakševac, Vuković, Zagoda, Manojlović Vračar i dr.), poezija za djecu prolazila je kroz mnoge zapreke – ponajprije borbu da se stvore uvjeti za njezin razvoj; potom oslobađanje od stega pedagogije; stvaranje čitateljske publike i hvatanje koraka sa svjetskom književnošću. Danas je to značenjski, formalno i stilski bogat korpus, premda je u pregledima i stručnoj literaturi koja pripada hrvatskoj poeziji svih razdoblja, hrvatska dječja poezija zanemarena i neistražena, a najčešće i posve prešućena.

Ovdje će biti riječ o autorskoj pjesničkoj zbirki Nikoline Manojlović Vračar² Što sve, Ilustrirana enciklopedija glagola, koja se izdvaja unutar korpusa hrvatske dječje poezije gledajući jezičnim i književnumjetničkim vrijednosnim mjerilima, konceptualno, a istodobno i posebnim odnosom između stihova i ilustracija.

¹ Misli se na prve poznate objavljene zbirke, iako su pojedinačne pjesme već objavljivane do tada u časopisima.

² Nikolina Manojlović Vračar rođena je u Zagrebu 1976. Diplomirala je slikarstvo na Akademiji likovne umjetnosti u Zagrebu, na nastavničkom odjelu u klasi prof. A. Rašića te se nakon diplome izgradila kao samostalna multimedijaska umjetnica. Izlaže samostalno i sudjeluje na skupnim izložbama, stvara performanse te urbane intervencije. Članica je HDLU-a, HZSU-a, HDKDM-a (Hrvatskoga društva književnika za djecu i mlade). Od 2006. voditeljica je i scenaristica poznate dječje televizijske emisije, pod nazivom Ninin kutak. Suraduje s festivalom Pazi knjiga!, organizacijom Knjiga u centru i nakladom Mala zvona. Godine 2012. bila je suosnivačica umjetničke organizacije Artmobil, a osim toga je i autorica, scenografkinja i/ili izvođačica u predstavama za